Regionalna geografija Afrike
18.

Tanzanija

Ujedinjena Republika Tanzanija

Površina: 947 300km^2

Broj stanovnika: 51 milijun (2015.)

Glavni grad: Dodoma (410 000 st.)

Administrativno središte:

Dar es-Salam (5,1 milijuna st.)

BDP (*per capita*): 3000 USD

- Zauzima središnji dio Istočne Afrike. Graniči na sjeveru s Ugandom, na sjeveroistoku s Kenijom, na sjeverozapadu s Ruandom i Burundijem, na zapadu s DR Kongom, na jugozapadu sa Zambijom i Malawijem, a na jugu s Mozambikom.

- Pripadaju joj i otoci **Zanzibar** (1650 km^2) i **Pemba** (948 km^2) u Indijskom oceanu.

Izvor: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tz.html

Prirodno-geografska osnova

- Reljefno se dijeli na **visoku** i **nisku Tanganjiku** te otočni prostor koji obuhvaća **Zanzibar**, **Pembu** i njima pripadajuće manje otoke.

Visoka Tanganjika

- Prostran ravnjak s visinama oko 1000 m te rubne planine. Izgrađen je od starih stijena iz arhaika i paleozoika, a naknadno je nabran u paleozoiku i tercijaru.

Izvor: http://games.maps.com/ref_map.aspx?pid=12393

- Mlađim tektonskim pokretima nastali su istočnoafrički i srednjoafrički tektonski jarak, kao i tektonska jezera **Tanganyika**, **Natron** i **Manyara**. Vulkanizam: **Kilimanjaro** (5895m), najviša afrička planina i **Meru** (4552 m). U podnožjima vulkana prevladava plodni vulkanski pokrov.

Niska Tanganjika

- Obuhvaća relativno nisku obalnu dolinu koja se blago uzdiže prema zapadu. Povoljni su uvjeti za naseljavanje i gospodarsku djelatnost.
- Otoci **Zanzibar** i **Pemba** koraljnog su porijekla i izrazito su niski.

Kilimanjaro (5895 m), najviša afrička planina

Izvor: http://basecamptanzania.com/mount-kilimanjaro/

Izvor: http://games.maps.com/ref_map.aspx?pid=12393

Klima

- Klimatska obilježja mijenjaju se u odnosu na nadmorsku visinu i udaljenost od mora. Klima je vruća i pretežno vlažna (Af i Aw tip).
- Dva su kišna razdoblja na sjeveru (ožujak – svibanj i rujan – studeni) i jedno na jugu (studeni – travanj).
- Obalni prostor ima prosječne godišnje temperature iznad 25 °C i od 1000 do 2000 mm oborina (najviše na Zanzibaru i Pembi). Obala je pod utjecajem monsunskih vjetrova s Indijskog oceana.
- Temperature i vlažnost opadaju prema unutrašnjosti; prosječne godišnje temperature na ravnjaku iznose oko 22 °C s 500 do 800 mm oborina.
- Količina oborina raste na padinama planina (Kilimanjaro oko 1500 mm).

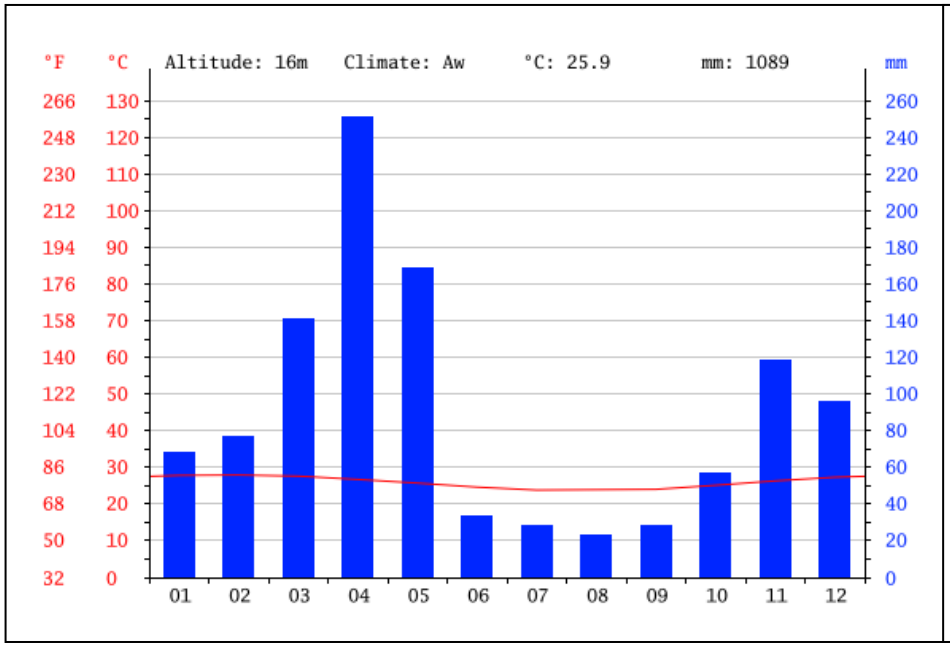

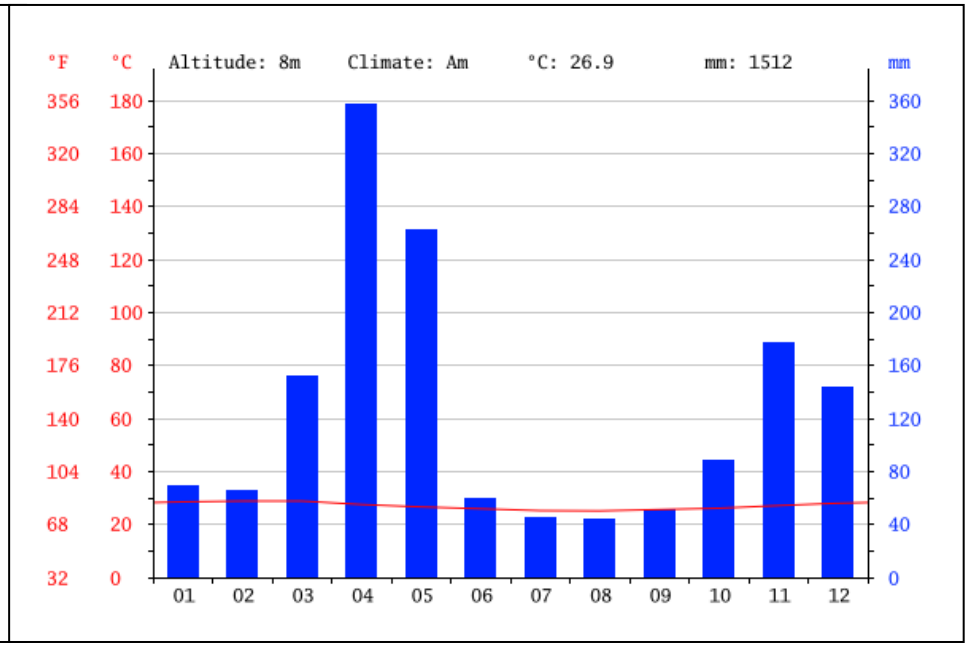

Usporedba godišnjeg hoda temperature i količine oborina za Dar es-Salam i Zanzibar
Izvor: http://en.climate-data.org

Vode

Jezera

- **Viktorijino jezero**: 69 490 km^2, 82 m dubine, otkrio ga je 1858. g John Speke. Dijele ga Tanzanija, Kenija i Uganda.
- **Tanganjika**: 32 900 km^2, 1436 m dubine (drugo najdublje jezero na svijetu iza Bajkalskog).
- **Malawi**: 22 490 km^2, dubina 472 m.
- Ostala jezera: Natron, Rukwa, Manyara, Eyasi.

Ribarski čamci na obali Viktorijina jezera
Izvor:http://www.manyaratravel.com/?page_id=29

Satelitska snimka jezera Tanganjika
Izvor: http://www.allposters.com

- Rijeke su kraćeg toka i malog protoka; **Pangani**, **Rufiji**, **Wami**, **Ruwuma** ulijevaju se u Indijski ocean, **Kagera** u jezero Viktoriju, a **Malagarasi** u jezero Tanganjika.

Jezera i rijeke Tanzanije

Izvor: https://www.dreamstime.com/royalty-free-stock-images-tanzania

Vegetacija

- Savanska vegetacija na ravnjacima, na sjeveru prelazi u stepu. U istočnom dijelu zemlje, u dolinama rijeka, kao i na padinama planina na visinama većim od 1200 m javljaju se tropske galerijske šume.
- U obalnoj nizini i na otocima prisutne su šume kokosovih palmi i mangrove.

Savana, Nacionalni park Serengeti

Izvor: http://www.riftsafari.com/serengeti_savanna_camp_ndutu_en.html

Šuma mangrova u obalnom dijelu Tanzanije

Izvor: http://www.maxisciences.com/mangrove/la-tanzanie-lutte-contre-la-destruction-des-mangroves-par-la-riziculture_art21535.html

Životinjski svijet

- Velika krda divljih životinja na tanzanijskom ravnjaku; važnost za gospodarstvo zemlje (safari); slonovi, lavovi, leopardi, zebre, bivoli, gepardi, antilope.
- Životinje su česta meta krivolovaca pa se poklanja velika pažnja njihovoj zaštiti; 23 % površine Tanzanije obuhvaćaju nacionalni parkovi i rezervati.
- 14 nacionalnih parkova, a najpoznatiji je **Serengeti** s više od 14 000 km$^{2.}$

Bogat životinjski svijet u NP Serengeti
Izvor: https://www.ganeandmarshall.com/destination/tanzania/serengeti-national-park.html

Zaštićena područja u Tanzaniji
Izvor: http://www.constantinealexander.net/2013/week25/page/2/

Stanovništvo

- Uglavnom Bantu crnci (oko 130 plemena): **Nyamwenzi** i **Sukuma** 21 %, **Suahili** 9%, **Hehet** i **Bena** 7 %, **Makonde** i **Haya** po 6 %, ostala plemena oko 52 %. Manji broj Europljana, Indijaca i Arapa.
- Religijska struktura: kršćani 60 %, muslimani 35 %, ostatak otpada na tradicionalna vjerovanja.
- Službeni jezici su **swahili** (*lingua franca* Istočne i dijela središnje Afrike) i **engleski**.
- Stanovništvo je koncentrirano na obali, u višim planinskim predjelima i na obalama velikih jezera.
- Biološka obilježja: prirodni prirast 2,8 %; natalitet 3,7 %, mortalitet 0,9 %.
- Oko 1,5 milijuna zaraženih HIV/AIDS-om.
- Očekivano trajanje života: M 60 g., Ž 63 g.
- Mlado stanovništvo 44 %, zrelo 53 %, staro stanovništvo 3 %
- Samo 32 % stanovnika živi u gradovima.

Gradovi

- **Dar es-Salam**, oko 5 milijuna stanovnika; najveći grad, gospodarsko središte i glavna luka Tanzanije; ranije i glavni grad Tanzanije
- **Mwanza,** oko 700 000 st., luka na jezeru Viktorija
- **Tanga**, oko 270 000 st., važno lučko središte
- **Zanzibar**, oko 200 000 st., najveći grad na istoimenom otoku
- **Dodoma,** oko 410 000 st., novi glavni grad smješten u središnjem dijelu zemlje. Preseljenje svih institucija iz Dar es-Salama u Dodomu nije u potpunosti završeno.

Izvor: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tz.html

Gospodarstvo

- Jedna od najsiromašnijih zemalja svijeta prema BDP-u po glavi stanovnika.
- Nagli gospodarski rast u proteklome desetljeću; od 2009. do 2015. gospodarstvo je raslo po stopi od 6 do 7 % godišnje.
- Uspješno završena tranzicija prema tržišnom gospodarstvu; država zadržala utjecaj u sektorima telekomunikacija, bankarstva, energetike i rudarstva.
- BDP (2015.): 138,5 mlrd. USD
- BDP *per capita* (2015.): 2900 USD
- Struktura BDP-a (po sektorima djelatnosti):

  I. 26,7 %

  II. 25,8 %

  III. 47,5 %

- Pretežno poljoprivredna zemlja s oko 80 % djelatnog stanovništva zaposlenog u poljoprivredi.
- Obradivo tlo obuhvaća 6 % površine, pašnjaci 40 %, a šume oko 48 %.
- Za izvoz se uzgajaju kava, čaj, sisal, pamuk, agrumi, duhan, uljana palma. **Zanzibar** i **Pemba** poznati su po velikim plantažama klinčića.
- Za prehranu domaćeg stanovništva uzgaja se riža, kasava, šećerna repa i razne vrste žitarica (oko 4 mil. t).
- Poljoprivredni proizvodi čine 85 % vrijednosti izvoza.
- Stočarstvo je razvijeno na ravnjaku: 17 milijuna goveda, 11,6 milijuna koza i 3,4 mil. ovaca.
- Godišnje se ulovi više od 300 000 t ribe od čega 3/4 na unutrašnjim vodama, najviše na jezeru **Viktorija**.

Klinčić

Izvor: http://regencyspices.hk/tanzania

Masai, stočarsko pleme nilotskog porijekla

Izvor: https://intercontinentalcry.org/maasai-evicted-and-imprisoned-hunting-concession/

Rudarstvo i industrija

- Tanzanija je bogata dijamantima; gotovo svi tanzanijski dijamanti potječu iz rudnika **Williamson** koji je otvoren 1940. Proizvodnja iznosi do **200 000** karata godišnje; rudnik je poznat po vrijednim ružičastim dijamantima
- Tanzanija je 4. u Africi po proizvodnji zlata (oko 40 t godišnje).
- Od ostalih ruda još se kopa bakar, kositar, željezo, volfram, nikal, ugljen i dr.
- Industrija je slabo razvijena; uglavnom tvornice za primarnu obradu sirovina uključujući kavu, žito, sisal, jutu. Postoje i manji pogoni za proizvodnju tekstila, umjetnih gnojiva, cementa i za obradu drva.

Položaj rudnika Williamson

Izvor: https://thejewelerblog.wordpress.com/2015/11/30/petra-recovers-23-16-carat-bubblegum-pink-diamond-from-famous-williamson-mine-in-tanzania/

Vanjska trgovina i promet

- Izvoz: kava, pamuk, dijamanti, duhan, čaj, klinčić, sisal. Vrijednost izvoza 2015. g. bila je 5,3 mlrd. USD.
- Uvoz: nafta, strojevi, prijevozna sredstva, željezo, čelik, hrana. Vrijednost uvoza 2015. g. bila je 10 mlrd. USD.
- Glavni trgovinski partneri: Indija, Kina, Japan, Njemačka
- Tanzanija ima oko 2700 km željezničkih pruga. Najvažnija pruga je tzv. **Tan-Zam** između Dar es-Salama i Zambije dugačka 1860 km (969 km u Tanzaniji). Građena je uz pomoć Kineza.
- Postoji i 88 200 km cesta, ali tek oko 4 % ima tvrdu podlogu. Ceste su za kišnog razdoblja uglavnom neprohodne.

Povijesno-geografski razvoj

- **Zanzibar** su poznavali još fenički pomorci, a od 6. do 10. st. naseljavali su ga Arapi koji su donijeli islam.
- Od 1503. do 1698. u vlasti je Portugalaca nakon čega postaje arapski sultanat (utjecaj iz Omana).
- Zanzibarski sultan posjedovao je i zemlju na susjednom kopnu koju je u drugoj polovici 19. st. prepustio Nijemcima i Britancima.
- Godine 1890. Zanzibar je postao britanski protektorat, a nezavisnost je stekao 1963.
- Tanganjika je 80-ih godina 19. st postala **Njemačka Istočna Afrika**. Nakon prvog svjetskog rat postaje mandatno područje Lige naroda koja ga predaje na upravljanje V. Britaniji.

Posljednji zanzibarski sultan **Khalif ibn Harub**

Izvor: https://www.pinterest.com/pin/494059021596072710/

- Nezavisnost je stekla 1961., a za prvog predsjednika je izabran **Julius Nyerere**.
- Godine 1964. ujedinjeni su Tanganjika i Zanzibar u **Ujedinjenu Republiku Tanzaniju**.
- Nakon osnivanja Tanzanije nije provedena demokratska tranzicija.
- Godine 1992. ustavom je dopušteno višestranačje.
- Godine 1995. održani su prvi demokratski izbori nakon više od 20 godina.
- Tanzanija je jedna od rijetkih afričkih država koja je u postkolonijalnom razdoblju imala stabilnu političku i sigurnosnu situaciju bez značajnijih unutrašnjih sukoba.

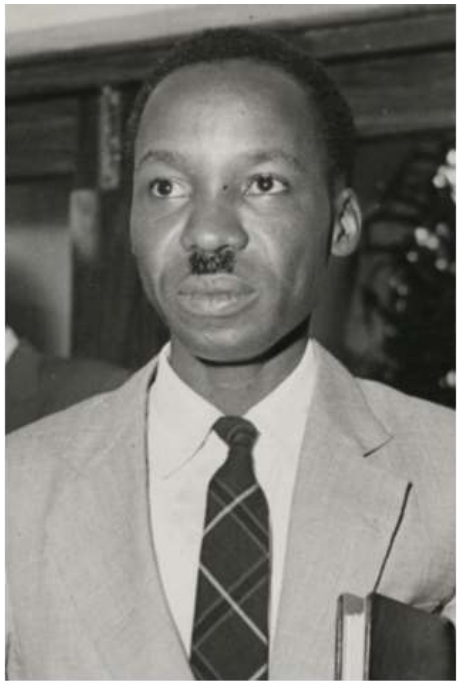

Julius Nyerere,
prvi predsjednik Tanzanije
Izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Julius_Nyerere